

Kadına Karşı Şiddetin Las Tesis Hareketi Üzerinden İncelenmesi

Analyzing Violence Against Women Through the Las Tesis Movement

Burcu Doğan Koçak

İstinye Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü,
İstanbul, Türkiye,
brcdgnkck@gmail.com,
ror.org/03081nz23

Öz: Bu çalışmada hem bir toplumsal hareket olarak öne çıkan hem de kadına şiddete ve eril devlet politikalarına eleştiri içeren Şili’de Kasım 2019’da başlamış olan Las Tesis Hareketi ve onun ülkemizdeki yansımaları incelenmeye çalışılmıştır. Toplumsal hareketler bir amaç uğruna, bir şeyleri değiştirmek veya değişmesine engel olmak için bir araya gelen, örgütlenmiş, ortak değer, aidiyet ve kimlikleri paylaşan insanların oluşturduğu kolektif davranış biçimleridir. Kadın hareketleri ise kadınların hakkını savunan toplumsal hareketlerdir. Las Tesis hareketi de kadınların bir araya gelerek mevcut düzeni değiştirmek için organize olmaları ile oluşmuş bir toplumsal harekettir. Kadına karşı şiddet tarihin her döneminde hemen her toplumda karşılaşılan bir sorun olmuş; kadınlar, sözel, fiziksel, psikolojik, cinsel içerikler başta olmak üzere çeşitli şiddet türlerine maruz kalmışlar ve kalmaya devam etmektedirler. Kadınların karşılaştığı bu şiddet çeşitlerinin çoğunlukla hayatlarında yakinen tanıdıkları erkeklerden gelmekte olduğu bilinmektedir. Öte yandan maruz kaldıkları şiddetten kaçarak devlete başvuran kadınlar burada yine eril yapılar ve buradaki erkek egemen bakış açısı ile karşılaşabilmektedirler. Dolayısıyla çoğu zaman kadının şikayeti görmezden gelinmekte ya da hukuki uygulama ve yaptırımlar yetersiz veya sonuçsuz kalmaktadır. Las Tesis Hareketinin, günümüz teknolojisi ve sosyal medya aracılığıyla, bireysel veya yerel olmaktan çıkarak dünya genelinde karşılık bulduğu, ülkemizde de oldukça ses getirdiğini söylemek mümkündür. Las Tesis Hareketinin detaylı betimlemesinin yapılabilmesi için toplumsal hareket, kadın hareketleri, şiddet gibi kavramların açıklaması yapılmış ve nitel araştırma yöntemlerinden “örnek olay tarama modeli”, bir diğer ifade ile “durum çalışması” uygun bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadına Şiddet, Eril Devlet, Toplumsal Hareket, Las Tesis Hareketi

Geliş Tarihi/Received: 30.04.2024
Kabul Tarihi/Accepted: 19.12.2024
Yayınlanma Tarihi/ Available Online:
26.05.2025

Abstract: This study examines the Las Tesis Movement, which stands out as both a social movement and criticizes violence against women and masculine state policies. Social movements are collective forms of behavior formed by organized individuals who come together for a purpose, to change or prevent something from changing, and share common values, belonging, and identities. Violence against women has been a problem encountered in all periods of society. Women face different types of violence, such as verbal, physical, psychological, and sexual violence. This violence is often perpetrated by men who are close to them, but it is frequently overlooked or not adequately addressed due to the male-dominated state structure and perspective. Incidents of violence against women remain a pressing issue today and are at the forefront of many women's movements. This paper aims to present the Las Tesis movement that has begun in November 2019 in Chile, with its impacts worldwide and in Türkiye. Highlighting the indifference, inadequacy, and sometimes complicity of male-dominated state structures in addressing violence against women by discussing key factors in the development of the movement against violence towards women. To provide detailed data and a thorough description of the researched topic “the case study method” has been used for this article.

Keywords: Violence Against Women, Social Movements, Masculine Domination, Las Tesis Movement

Extended Abstract

This study examines the Las Tesis Movement, which stands out as both a social movement and criticizes violence against women and masculine state policies. Social movements are collective forms of behavior formed by organized individuals who come together for a purpose, to change or prevent something from changing, and share common values, belonging, and identities. Women's movements, on the other hand, are social movements that advocate for women's rights. The Las Tesis movement is also a social movement formed by women coming together to organize and change the existing order. This paper aims to present the movement with its impact worldwide and in Türkiye. In order to do so qualitative research method with the case study analysis has been used. Concepts like social movements, women rights, feminist approach and violence has been clarified. Violence has always been a fundamental problem that has existed throughout human history. As civilizations transitioned to settled order, men gained an advantageous position due to their physical strength. Over time, men solidified their dominance in society while women's status gradually declined. The spread of monotheistic religions and philosophical movements emphasized the differences between men and women, leading to the idea that women should be subordinate to men. The patriarchal structure, perpetuated through generations, is believed to be the root of violence against women. The division of labor between genders has led to a distribution of authority, with men continuing to dominate women in private spaces after their role in the public sphere. Women's associations, organizations, and groups advocating for women's rights have participated in marches, demonstrations, and protest actions in various parts of the world, not staying silent on the issue. The primary goal of these actions is to bring attention to social inequality and violence against women, ensuring that authorities take necessary measures in these areas. According to Çakır (2019), in the male-dominated realm of politics, women have made their voices heard through these actions and have been able to secure legal rights thanks to these movements. The patriarchal system has influenced state policies and paved the way for the creation of this male-centric state structure. Classical and contemporary political theories have overlooked women's issues, thus neglecting and marginalizing women. Criticisms on this matter started with Okin and have continued with various feminist political scientists, identifying numerous problems in the institutional and ideological aspects of politics and presenting solutions. These proposals have been incorporated into current politics through the efforts of women's movements. One of the social movements arising in response to violence against women is the Las Tesis movement, originating in Chile which had spread globally. The Las Tesis movement opposes all forms of male violence against women, particularly violence perpetuated by the male-centric state structure. The main objective of this study is to explore the emergence and progression of this movement. In order to gain a better understanding of the emergence of the Las Tesis Movement, we will briefly define violence, violence against women, and social movements. We will then provide a brief overview of the history of women's movements globally and in Türkiye. Despite women legally obtaining equal rights with men around the world, the reality is that the implementation of these rights varies greatly, with women still facing violence. The patriarchal state structure and social gender norms play a significant role in perpetuating injustices and violence against women. The Las Tesis movement highlights male violence and criticizes the patriarchal state for failing to prevent or address this violence, instead often worsening the situation. Women hold state institutions and their officials accountable for failing to develop and execute effective measures and policies to prevent violence and murders against women. On October 6, 2019, Chilean citizens were protesting in squares to raise concerns about transportation, education, and healthcare issues. Pantomime artist Daniela Carrasco, also known as "La Mimo," was actively involved in the protests and became a symbol of the movement. Tragically, she was arrested by security forces, and her lifeless body was discovered in front of the municipal building the next day. Various local news sites spreading allegations that she was found dead after being detained, with signs of torture and sexual assault on her lifeless body, led women's organizations in Chile to start protests with banners saying "The State killed

her." They claimed that the state and the police were responsible for Carrasco's death and the sexual harassment she suffered. The fact that the police and the state, responsible for protecting their citizens, were actually perpetrating the worst forms of violence instead of protecting women from possible violence, caused a public outcry. As Jasper (2014) said, "the combination of anger and moral outrage creates a sense of emotion and protest that makes us feel that there are things in the world that need to be corrected." The news of Carrasco's death also reached Türkiye and caused a great reaction, especially among women. While the cause of death was shown as male violence and more specifically police violence, rumors that this was not true and that the incident was actually a suicide further fueled the events. Movements are increasing even more because the media manipulates events and covers up the truth, showing a biased attitude to maintain male dominance and authority in the patriarchal system. The role of the group "Ni una menos - not one less" in the formation of the Las Tesis movement is significant in the case of Carrasco's death and the incidents of violence against women that have spread to all Latin American countries, starting from Argentina. Describing itself as a "collective outcry against male violence," the movement began with the collaboration of numerous Argentine women artists, journalists, and academics, and evolved into a movement that tackles social gender stereotypes, sexual abuse, abortion rights, rights of sex workers, unfair wages, and many other issues. This example illustrates how individual and collective movements are connected, demonstrating how an individual incident can trigger a widespread mobilization.

1. Giriş

İnsanlık tarihine bakıldığında, dönemlere ve toplumlara göre farklılıklar olsa da şiddetin bir şekilde insan hayatında hep var olduğunu söylemek mümkün gözükmemektedir. İlk el topluluklardan yerleşik düzene geçişle birlikte erkek, fiziksel gücü sayesinde avantajlı duruma geçmiş, zaman ilerledikçe toplumdaki yerini ve egemenliğini iyice sağlamlaştırmış kadın konumu adım adım gerilemiştir. Tek tanrılı dinlerin yayılması, felsefi düşünce akımlarının gelişmesi ile birlikte hem inançların hem ilim ve bilim alanlarının erkeklerin kontrolünde olması ile insanlığın erkek üzerinden temsil edilmesi sürecine girilmiştir. Böylelikle kadının erkeğin himayesinde ve erkeğe tabi olması gerektiği fikri iyice yerleşmiştir (Michel, 1984, s. 11). Nesiller boyu toplumsal cinsiyet kurallarının uygulanması ile süregelen ataeril yapılar kadını toplumsal hayattan uzaklaştırarak eve, ailesine, çocuklarına bağımlı kılmıştır. Cinsiyetler arası iş bölümü süre içinde beraberinde otorite dağılımını da getirmiş (Çakır, 2019, s. 52) kamusal alandaki rolü ile erkek evine yani özel alanına geldiğinde de bu rolünü sürdürerek kadın üstünde hakimiyet kurmaya devam etmiştir. Tüm bu bahsedilen tarihi ve sosyal süreçlerin kadına şiddetin temelini oluşturduğu düşünülmektedir (Aydın, 2015, s. 84). Evrenselleşmiş bir olgu haline gelen kadına yönelik şiddet cinsiyet eşitsizliğinin en temel ve acı örneklerinden olup tüm toplumlarda farklı derecelerde de olsa görülmektedir.

Ataeril sistem, devlet politikalarını şekillendirmiş ve bu eril devlet yapısının oluşmasına zemin hazırlamıştır (Çakır, 2019, s. 33). Klasik ve çağdaş siyaset kuramları kadınla ilgili sorunları görmezden gelmiş bir nevi kadını yok saymış, soyutlamıştır. Kadınların haklarını savunmaya yönelik kadın dernekleri, kuruluşları, örgütleri kadına uygulanan şiddete sessiz kalmayarak dünyanın çeşitli yerlerinde yürüyüşler, gösteriler ve protesto eylemlerinde bulunmuşlardır. Bu eylemlerdeki temel amaç toplumsal eşitsizliğe ve kadına uygulanan şiddete dikkat çekerek yetkili mercilerin bu alanlarda gerekli tedbirleri almalarını sağlamaktır. Çakır'ın (2019) deyiimiyle "erkekler kulübü" olan siyasette kadın, sesini bu eylemlerle duyurmuş ve bu hareketler sayesinde kadınlar yasal haklar elde edebilmişlerdir.

Bu çalışmada şiddet, kadına şiddet kavramlarının açıklanmasının ardından kadınların şiddet karşısında tepkilerini duyurmak için gerçekleştirdikleri eylemlerine toplumsal hareketler başlığı altında yer vermeye çalışmıştır. Kadına yönelik şiddetle ilgili olarak ortaya çıkan toplumsal hareketlerden bir tanesi de Şili'de başlamış ve oradan dünyaya yayılmış olan Las Tesis hareketidir. Las Tesis hareketi kadına karşı erkek şiddetinin her türlüşüne özellikle de eril devlet yapısının kadına uyguladığı şiddete

karşı çıkmaktır. Bu çalışmada Las Tesis Hareketinin daha açık anlaşılabilmesi için literatür taraması yöntemi ile bu hareketle ilgili olarak tüm medya organlarında çıkan haberlerin bir derlemesinin yapılmıştır.

2.Yöntem

Araştırma konusunun içeriği itibarıyla nicel verilerden, sayılardan ziyade kişilerin yaşadıklarına, tecrübelerine yer verilerek olayın betimlenmesi hedeflendiğinden nitel yöntem uygun bulunmuştur. Burada genel olarak var olan durumu ya da gerçekliği olduğu gibi araştırıp açıklamayı hedefleyen tarama modeli kullanılarak olaya ilişkin günümüzdeki ya da geçmişteki verilerin gözden geçirilmesi hedefi güdülmüştür. Böylece, araştırılan olguya yönelik veriler toplanıp düzenlenmiştir. Las Tesis Hareketinin detaylı bir incelemesinin yapılabilmesi amacıyla “örnek olay tarama modeli”, bir diğer ifade ile “durum çalışmasından” faydalanılmıştır. Örnek olay tarama modellerinde genel tarama modellerindeki tersine daha sınırlı bir örneklem ve daha dar tanımlanmış bir olgu üzerinde derinlikli çalışılmaktadır. Doğal olarak, bu durum, incelenen olguya yönelik bulguların ve açıklamaların gücünü artırmakta ama genellenebilirlik özelliğini zayıflatmaktadır (Baxter & Jack, 2008). Bu amaçla olayla ilgili olarak ulusal ve uluslararası yazılı ve görsel basında yer almış haberler incelenmiş ve ardından Las Tesis hareketinin sosyal medyadaki yansımaları takip edilmiştir. Dünya genelinde takip oranı yüksek olan BBC News¹, LeMonde², New York Times³, The Guardian⁴ gibi gazetelerin çevrimiçi sayılarında haberin nasıl yer aldığı değerlendirilmiştir. İnternet arama motorlarında “Las Tesis” kavramı ile tarama yapılarak ulusal⁵ ve uluslararası mecralarda çıkan haberlerin, görsellerin ve videoların bir derlemesi yapılmıştır. Burada olayı aktaran kişi, kurum veya kuruluşların yanlı bir tutum sergilemesi, bilgi, görüntü ve olayın detayları ile ilgili olarak yaşananları tüm gerçekliği ile yansıtmamış olma ihtimalleri çalışma açısından sınırlayıcıdır. Bu amaçla mümkün olduğunca elde edilen verilerin farklı kaynaklardan çaprazlama kontrolü sağlanarak çalışmanın objektifliği sağlanmaya çalışılmıştır. Yapılan araştırmalarda hareketin tüm dünyada etki ettiği ve derin bir karşılık bulduğu gözlemlenmiştir. Youtube da paylaşılan videolar incelendiğinde, bu protesto eylemlerinin coğrafi ve kültürel sınırları nasıl aştığını etkili bir şekilde yakalamaktadır. Dijital platformların toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve sistematik baskıya karşı kolektif bir ifade olarak nasıl çok dilli bir diyalog oluşturduğu görülmektedir. Dijital ortamın kültürel farklılıklar içinde mesajları nasıl güçlendirdiğini ve uyarladığını, protestoyu çağdaş yaşamın maddi, duygusal ve sosyal dokusu içine nasıl yerleştirdiğini ortaya koymaktadır. Analizde derinlik sağlamak için geniş materyalden bir gönderi seçkisi yapılmıştır. Pakistan (Karachi)⁶, Şili (Santiago)⁷, Brezilya (Rio de Janeiro), Hindistan (Kolkata), Türkiye (İzmir)⁸, Fransa (Paris)⁹, Almanya (Berlin) ve ABD’den (New York) performanslar dahil edilmiştir. Bu seçki, farklı sahnelemeler ve çoklu şiddet anlatılarındaki benzerlik ve farklılıkları keşfetme amacını yansıtmakta ve her bir varyasyonun yerel gerilimleri öne çıkarırken aynı zamanda daha geniş bir dayanışma anlatısına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Sosyal medya aracılığıyla veri toplamak, dijitalin toplumsal hareketleri harekete geçirmedeki ayrılmaz rolünü gözler önüne sermektedir. Gönderilerden yapılan odaklanmış seçimler her bir performansta değer yaratımı ve anlam oluşturma üzerine derinlemesine bir bakış sunmaktadır. İncelenen küresel tepkilerin çeşitliliği, dijital ve maddi gerçekliklerin nasıl karmaşık bir şekilde iç içe

¹ <https://www.bbc.com/news/av/world-50751736>

² <https://www.lemondediplomatique.cl/acrostico-las-tesis.html>

³ <https://www.nytimes.com/2020/01/28/opinion/latin-america-feminism.html>

⁴ <https://www.theguardian.com/society/2020/feb/03/the-rapist-is-you-chilean-protest-song-chanted-around-the-world-un-violador-en-tu-camino>

⁵ <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/6-kadina-las-tesis-davasi-41460596>

⁶ “Un Violador” in Karachi, Pakistan, performance in Urdu, during Aurat march, January 30, 2020, https://www.Youtube.com/watch?v=VuVwD3fRCew&ab_channel=AuratMarch

⁷ “Un Violador” in Santiago, Chile, performance in Spanish, in front of court house, November 25, 2019, https://www.youtube.com/watch?v=aB7r6hdo3W4&ab_channel=ColectivoRegistroCallejero

⁸ <https://tr.euronews.com/2019/12/16/video-las-tesis-istanbul-ve-ankaranin-ardindan-izmirde>

⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=7mhRVZGr4zM>

geçtiğini göstererek, bu dijital protesto fenomeninin, kesişen şiddet biçimlerine karşı hem bireysel hem de kolektif direnişi nasıl kapsadığını ortaya koymaktadır. Veri analizinde, sahnelemenin kendisinde değer ve anlam yaratımının görsel ve sembolik unsurlarını, koreografi ve şarkı sözlerinin analizini yaparak ve farklı performanslar arasındaki bağlantılara dikkat ederek incelenmeye çalışılmıştır. Çevrimiçi ve çevrimdışı dünyalar arasındaki etkileşime dikkat etmek, dijital teknolojilerin fiziksel alanın önemini azaltmak yerine genişletmeye nasıl katkıda bulunduğunu aydınlatılabilir (Jenzen vd., 2021). Bu amaca yönelik olarak dijital medya kullanıcıları, YouTube videoları aracılığıyla bağlantılı bireyler topluluğu olarak ortaya çıkmaktadır. X (Twitter)¹⁰, yazılı metinler, ses ve video materyalleriyle geniş bir kitleyle coğrafi mesafeleri aşarak iletişim kurmaya uygun bir mikroblogdur. Hashtag işlevi, kullanıcıların tematik bağlantılar kurmasına ve takip etmesine olanak tanır. 280 karakter sınırı, kullanıcıların mesaj geliştirmesi ve hashtagler için karakter ayırmalarını teşvik eder ve @-işaretleri genellikle anlam üretmek ve meta veri sağlamak için kullanılır. Feminist araştırmacılar, hashtaglerin ve diğer meta verilerin bir topluluk ve kolektif aidiyet yaratmada oynadığı önemli rolü göstermiştir (Tüfekci, 2017). Hareketin “lastesis” adında kendi instagram¹¹ hesabı olup dünyanın dört bir yanından yaklaşık üç yüz bin takipçisi vardır. Bu hesap aktif bir şekilde kullanılmakta olup kadınların yaşadıkları şiddet olaylarını paylaşmaları, seslerini duyurmaları ve şiddete karşı farkındalığın artması sağlanmaktadır. Las Tesis hareketinde bireysel ve toplumsal olanın iç içe geçtiği, olayların kendi coğrafi alanlarıyla sınırlı kalmadığı, internetin ve sosyal medyanın etkisi ve gücü net bir şekilde görülmektedir.

3. Kavramsal Çerçeve

3.1. Şiddetin tanımı ve kadına karşı şiddet

Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımına göre şiddet, “Sahip olunan fiziksel güç ya da iktidarın, tehdit yoluyla ya da doğrudan, kendine, bir başkasına, bir gruba ya da topluma karşı, yaralama, ölüm, fizyolojik-psikolojik hasar ile sonuçlanma olasılığı yüksek bir biçimde uygulanmasıdır” (WHO, 2002, s.6). Şiddet türleri, fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik, siber şiddet olarak sınıflandırılmaktadır (Polat, 2016, s. 17). Şiddeti meydana getiren temel etkenler ise maddi sorunlar, siyasi konular, sosyal hareketlilik, sosyo-kültürel olaylar, sosyal değişim, idari sorunlar, kültürel yargılar, ruhsal-zihinsel sorunlar şeklinde sıralanmaktadır (Özerkmen, 2012, s. 8). Şiddet toplumlarda güç dengelerinin ve buna bağlı oluşan ilişkilerin şekillenmesinden oluşur, dolayısıyla fiziksel, ruhsal veya maddi olarak güçsüz olan taraflar şiddete maruz kalır. Bu noktada fiziksel olarak erkekten daha güçsüz olmaları sebebiyle şiddet gören kesimlerin başında da kadınlar yer almaktadır (Erol, 2013, s. 192).

Kadına yönelik şiddet “temel hakların ve özgürlüklerinin ihlali olup, kadınlar ve erkekler arasındaki eşit olmayan güç ilişkilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkan önemli bir sorundur” (Akkaş & Uyanık, 2016, s. 36). Birleşmiş Milletlerin 1993 yılında yayınladığı “Kadına karşı şiddeti ortadan kaldırma” raporuna göre kadına erkek tarafından uygulanan şiddet iki cins arasındaki tarihi güç dengesizliğinin bir tezahürüdür. Bu güç kullanımı kadının bastırılarak erkeğin gerisinde durmasına sebep olan kritik sosyal mekanizmadır. Günümüzde halen birçok kültürde kadın ve erkek arasındaki ekonomik adaletsizlikten ötürü kadının maddi olarak erkeğe bağımlı olması, erkeğin ailedeki üstün ve sözü geçer konumda olma isteği ve kadın üzerinde hâkimiyet kurma çabası ile aile içindeki dengesiz yapılanmanın kadına karşı şiddete yol açtığı bilinmektedir (Weldon, 2002, s. 13). Dolayısıyla toplumsal cinsiyet eşitsizliği, benimsenmiş olan roller de kadına yönelik şiddetin uygulanmasının ve bunun öğrenilerek nesiller boyu devam etmesine sebep olmaktadır (Gökkaya, 2011, s. 103). Kadınlara ve erkeklere toplumda farklı rollerin biçilmesi, iki taraf açısından da benimsendiğinde şiddetin varlığı içselleştirilmektedir. Böyle bir durumda kadına yönelik şiddetin toplumsal bir sorun olarak görülmesi yerine kabullenilmesi söz konusudur.

¹⁰ <https://x.com/lastesisoficial?lang=en>

¹¹ <https://www.instagram.com/lastesis/?hl=en>

Kadına yönelik şiddet, uzun yıllar kadınların fiziksel şiddet görmesiyle sınırlı bir şekilde ele alınmıştır. Ancak kadına yönelik şiddetle ilgili yapılan çalışmaların artmasıyla birlikte kadınların maruz kaldığı şiddetin çok daha geniş bir kapsamı olduğu; cinsel, sözel, sosyal, ekonomik, psikolojik şiddet gibi şiddet türlerinin uygulandığı anlaşılmıştır (Boyacıoğlu, 2016, s. 127). Erkeğin güç ve denetim kurma maksadıyla kadına yönelttiği şiddetin çeşitli türleri de vardır. Bunlar; tehdit etme, kadına karşı çocukları kullanma, erkek egemen toplumun avantajlarını kullanarak kadını hor gören davranışlar sergileme, korkutma, cinsel şiddet, ekonomik şiddet, kadını çevresinden koparma, duygusal şiddet olarak nitelendirilebilir (Abramovitz, 1996, s. 25).

Dünya genelinde şiddete maruz kalan kadınların çoğunlukla eşlerinden ya da hayatlarında yakinen tanıdıkları kişilerden şiddet görmeleri söz konusudur. Bunun yanı sıra çalışma ortamında karşılaşılan şiddet/mobbing, evde karşılaşılan şiddet, hayatın seyrinde gündelik olarak karşılaşılan şiddet gibi örnekleri kadınları zor durumda bırakmaktadır. Kadınlar, her an şiddete maruz kalabilme ihtimaliyle korkutularak çoğu zaman baskı altında tutulmaktadır (Gümüş vd., 2020, s. 79). Hayatın farklı alanlarında kendisini gösteren bir sorun olarak kadına yönelik şiddet, kadınların fiziksel ve psikolojik açıdan zarar görmesinin yanında iş hayatında yer edinmesinin de önüne geçmektedir (Weldon, 2002, s. 47).

3.2. Kadına yönelik şiddetin nedenleri

Kadına yönelik şiddete sebep olan etkenler kültürel, ekonomik, politik ve yasal başlıkları altında incelenebilir. Kadına yönelik şiddete sebep olan konuların başında toplumsal cinsiyet eşitsizliği, geçmişteki şiddet deneyimleri ve çocukluk travmaları, eğitimsizlik, sosyal ve ekonomik koşullar gelmektedir (Öyekçin vd., 2012, s. 76). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumun her alanında kendisini gösteren bir sorundur (Çetinkaya, 2013, s. 24).

Cinsiyet kimliğinin yapılanmasında kültürel, sosyal ve tarihsel süreçlerin rol oynadığını ifade etmek mümkündür. Biyolojik bir ayrım olan kadın ve erkek olma hali toplumun uygun bulduğu kültürel anlamlandırmalarla ayırmakta, kadın ve erkek davranışları, duygu, değer ve düşünce beklentileri üzerine yapılandırılmaktadır. Tarihsel süreç boyunca kadın ve erkek olmaya atfedilen özellikler pekiştirilerek kuşaklar boyu bu özelliklerin devamının gelmesine zemin hazırlanmaktadır (Weldon, 2002, s. 37). Kamu alanında erkeğin varlığının hâkim olması, kadınların ise ev işleri ile sınırlı olarak görülmesi, toplumlarda erkeklerin egemenliğini beraberinde getirmektedir (Tatlılıoğlu & Küçükköse, 2015, s. 199). Kadına yönelik şiddet eylemiyle beraber kadınların toplumda baskı altında tutulması, belirli rollerle sınırlandırılması ve üzerlerinde hegemonya kurulması hedeflenmektedir (Akkaş & Uyanık, 2016, s. 37).

Kadına karşı şiddetin oluşumunda çeşitli kültürel ve ekonomik sebepler de dikkat çekmektedir. Bu noktada toplumların geleneksel yaşam tarzları, inançları, kültürel kodları ile oluşmuş olan toplumsal cinsiyet rollerine göre o toplum içinde şiddetin nasıl karşılandığı ve hatta neyin şiddet kabul edildiğine dair algılar da farklılık göstermektedir. Birçok toplumda hala sorunları çözme konusunda şiddet doğal kabul edilirken fiziksel şiddet dışındaki şiddet türlerinin yok sayıldığı görülmektedir (Conway vd., 2001). Şiddete sebep olan ekonomik sebeplerin ise çoğu zaman yine kültürel özelliklere bağlı olduğu görülmektedir. Erkeğin “eve ekmek getiren” kadının ise ona tabi olan taraf olması, kadının ekonomik özgürlüğünün olmaması veya olamaması başat sebep olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadınların yerel ve ulusal düzeyde siyasette yeterli oranda temsil edilmemesi ve önemli görevlere gelmelerinin engellenmesi, kadına yönelik şiddetin politik nedenlerinin başında gelmekte ve diğer tüm alanları etkilemektedir. Kadınların örgütlenme konusunda yetersiz kalması, kadınların maruz kaldığı şiddet olaylarının yeterince ciddiye alınmaması gibi konular da kadına yönelik şiddetin politik nedenlerine örnek olarak verilebilir (Weldon, 2002, s. 65).

Türkiye ve benzeri “namus” kavramına önem veren ülkelerde namus cinayetleri de sıkça yaşanmaktadır. Bu ülkelerde hayatın, erkeğin veya eril kurumların belirlediği normlara göre şekil alması, kadının da bunlara itaat etmesi beklenir. Kadının uygun görülmüş olan toplumsal cinsiyet kurallarına harfiyen uyması ve her türlü davranışında özellikle cinsellikle bağdaştırılabilecek davranışlarında dikkatli olması gereklidir (Sakallı-Uğurlu & Akbaş, 2013, s. 77). Türkiye, Orta Doğu ve Güney Amerika ülkelerinde namus, şeref, onur gibi kavramlara sıkça atıfta bulunulması ile kadın, erkeğin sorumluluğunda olan, erkeğin uygun bulduğu şekilde davranması beklenen ve aksi takdirde erkek tarafından “cezalandırılmayı hakeden” bir konuma yerleştirilmektedir (Sakallı-Uğurlu & Akbaş, 2013, s. 79). Önemli ölçüde değişime uğramış olsa da günümüzde Türkiye’de kadın cinayetleri namus ve töre adına işlendiğinde ceza indirimini yoluyla yasalarda geleneklere sığınarak halen etkisini sürdürmektedir (Çakır, 2019, s. 115).

Bahsedilen hususlardan anlaşılacağı üzere kadına yönelik şiddetin nedenleri küçük yaştan itibaren başlayan deneyimlerle şekillenmekte, toplumdaki cinsiyetçi yaklaşımla devam etmekte ve sonrasında sürekli hale gelmektedir. Önleyici mekanizmaların yetersiz kalması, bu örneklerin gözlenmesinde etkili olmaktadır. Hukuki boşlukların olduğu ve yasaların denetiminin etkin şekilde yapılmadığına yönelik verilen bilgiler de bunu destekler niteliktedir.

3.3. Kadına yönelik şiddetle ilgili istatistik veriler

Dünyada kadınların yaklaşık üçte biri şiddete uğramaktadır ve bu şiddet çoğunlukla fiziksel ya da cinsel şiddettir (Gencer vd., 2019, s. 19). Bu şiddet örnekleri büyük oranda erkek bir partner tarafından işlenerek ortaya çıkmaktadır.

2000’li yıllar itibariyle kadına yönelik şiddet hakkında yapılan araştırmaların sayısı artmıştır ve araştırmalarda kadınlara uygulanan şiddetle ilgili pek çok farklı veri elde edilmiştir. Kadınların dünya genelinde sözel şiddete uğrama sıklıklarının yüzde 53 ile yüzde 89 arasında değiştiğini ortaya koyan araştırmalar vardır (Pakiş, 2017, s. 81). Kadınların büyük bir çoğunluğu maruz kaldıkları şiddeti gerekli mercilere bildirmemektedirler. Bunun temel sebepleri; utanma, korku, ekonomik endişeler, aile meselelerini dışarıya taşımak istememe, sorunun kendi içlerinde hallolacağına olan inanç olarak ifade edilebilmektedir. Bir diğer çok önemli husus ise özellikle daha az eğitilmiş kadınların şiddetin tanımını bilmemelerinden, bir diğer ifade ile sadece ağır fiziksel darbeleri şiddet olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Öte yandan birçok kadın da bir şiddet türüne maruz kaldıktan sonra nereye başvuracaklarını bilmemektedirler (Weldon, 2002, s. 42).

2012 yılında AB üye ülkelerinde kadına şiddet konusuyla ilgili 42 bin kadın ile görüşülerek bu konu başlığında yapılmış olan en geniş kapsamlı anket gerçekleştirilmiştir. Bu anketin sonucunda AB’deki kadınların %33’ü şiddetin bir türüne maruz kalmaktadırlar. Dünya Sağlık Örgütü’nün 2014 yılındaki raporunda dünyadaki kadın cinayetlerin %44’ünün kadınların partnerleri tarafından işlendiğini, %20’sinin ise faillerinin bilinmediği saptanmıştır (WHO, 2014, s. 10).

Birleşmiş Milletler Latin Amerika ve Karayipler Ekonomik Komisyonu’nun (ECLAC) Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Gözlemevinin (ECO) 2018 verileri, komisyona bağlı 25 ülkede 1 yıl içinde 3529’un üzerinde kadının öldürülmüş olduğunu ortaya koymaktadır (Euronews, 2024). Raporda elde edilen verilere dayanarak dünyadaki kadınların en az %35’i bir şiddet türüne maruz kalmakta olduğu saptanmıştır. Özellikle daha az gelişmiş olan toplumlarda şikâyetle bulunma oranlarının düşüklüğü göz önünde bulundurulduğunda bu sayının çok daha yüksek olduğu öngörülmektedir.

4. Toplumsal Hareketler

Toplumların tarihinin ilk zamanlarından itibaren mevcut düzenden memnun olmayanlar, iktidar sahipleri tarafından ezilenler, göz ardı edilenler, seslerini, ihtiyaçlarını ve isteklerini duyurabilmek için farklı direnişler, başkaldırıları, isyanları gerçekleştirmişlerdir (Çetinkaya, 2018, s. 25). Toplumsal hareketler bir amaç uğruna, bir şeyleri değiştirmek veya değişmesine engel olmak için bir araya gelen,

örgütlenmiş, ortak değer, aidiyet ve kimlikleri paylaşan insanların oluşturduğu kolektif davranış biçimleridir. Toplumsal hareketler, çoğu zaman, sesini duyuramayan insanların dertlerini anlatabilmeleri ve hak talebinde bulunabilmeleri için tek yoldur (Foran, 2018, s. 96).

Toplumsal hareketler, özellikle 1960'lar sonrasında genellikle Avrupa merkezli akademik camia tarafından eski ve yeni olarak ayrıştırılmıştır. Eski ve yeni arasındaki ayrımı net olarak belirlemek zor olsa da temel ayrım bunları çevreleyen yapısal farklılıklar olmuştur (Özen, 2015, s. 14). Yeni toplumsal hareket çalışmalarında öne çıkan iki isim olan Melucci ve Touraine'e göre hareketlerin oluştuğu zamandaki toplumsal yapının durumu belirleyici etkidir. Buna göre, işçi sınıfı hareketleri sanayi toplumu ortamında oluşmuşken yeni toplumsal hareketler sanayi sonrası veya bilgi toplumu olarak adlandırılacak bir dönemde gelişmektedirler. Toplumun yapısı ve ihtiyaçlar değiştiğinden toplumsal yapılar da farklılaşmıştır. Böylece, ekonomik ve siyasi temelli konuların haricinde yeni toplumsal hareketlerde çevre, barış, toplumsal cinsiyet, kimlik, kültür gibi konular hareketlerin temelini oluşturmaya başlamıştır (Della Porta & Diani, 2020).

4.1. Kadın hareketlerinin oluşumu

Kadın hakları ile ilgili tartışmaların tarihi çok eskilere dayanır. 15.yy'da yazar Christine de Pizan "The Book of the City of Ladies" (Kadınlar Şehri Kitabı) isimli kitabında Orta çağdaki kadın düşmanlığını kınamıştır. Aydınlanma çağı ile birlikte kadına karşı olan genel tutum eleştirilmeye başlanmış ve kadın haklarından bahsedilir olmuştur. Charles Fourier (1772-1837) sosyal hayatta bir gelişme ve ilerleme yaşanabilmesi için kadınların kendilerini daha özgür ifade etmeleri gerektiğini belirtmiştir. İngiliz yazar Wollstonecraft'ın 1792'de kaleme aldığı "A Vindication of the Rights of Woman" (Kadın Haklarının Gerekçelenirilmesi) adlı eseri, feminist hareketin başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir (Alptekin, 2011, s. 34). Eserinde Fransız Devriminden esinlenerek, tüm bireylerin eşitlik, bağımsızlık ve özgürlük hakları ile dünyaya gelmesine rağmen egemen politik ve sosyal düzenin bireyin bu haklarını elinden aldığına; erkeğin kadın üzerindeki egemenliğine ve bundan dolayı oluşan neticelerden bahsetmiştir. Feminist hareketin oluşumunda önemli etkileri olan bir diğer isim ise Margaret Fuller'dir. Fuller, 'kadın doğasının farklılığı' ile ilgili çalışmalar yaparak kadının kendine has özelliklerinin ifade edilmesi halinde hem kadınların hem de genel olarak sosyal hayatın önemli bir değişime uğrayacağına değinmiştir (Michell, 1984; Fraser 2010), 1800'lerde oluşan birinci dalga feminizmin devlet kapitalizminin gelişimi ile erkek merkezli modern toplumsal yapıların oluşumuna bağlar. Endüstrileşen toplumla birlikte yalnızca ev işleri ile sınırlandırılmayı kabul etmeyeceklerini belirten kadınlar, bu hareketle birlikte sosyal ve siyasi açıdan haklar talep etmişlerdir. Birinci feminist dalgayla birlikte kadınların ataerkil toplum yapısına karşı bir tepki ortaya koymaları ve toplumdaki statü ve rolle ilgili olarak taleplerini dile getirmeleri söz konusu olmuştur (Taş, 2016, s. 169).

Nagel'e göre (2005) ulus devletlerin oluşmaya başladığı 19.yy, toplumsal cinsiyet rollerinin pekiştiği ve eril devlet modelinin oturduğu bir yüzyıl olmuştur. Yazar, ulus devletlerin cinsiyetçi projeler olduğunu düşünür, kurumlar ve süreçler hep erkek eylemlerini içerir. Ona göre, "senaryolar erkekler için erkekler tarafından yazılır ve kadınlara hep yan rol düşer" (Nagel, 2005). Bu sistemde kadınlar, iyi eş ve anne olmakla görevlendirilir ve buna uygun davranışları beklenir. Dolayısıyla kadının yeri toplumsal alan değil evin içidir (Çakır, 2019, s. 55). Yine ulus devletlerin inşası süresince oy vermek gibi en temel yurttaşlık haklarının sadece erkeklere tanınması da toplumsal alanda kadının önemsenmediğinin bir göstergesidir. Erkekler her zaman vatanlarını, şereflerini ve kadınlarını koruyan gerçek aktörlerdir (Sancar, 2011. s.75) kadınlar anneler olarak yüceltilip erkekler tarafından denetlenmeli ve sınırlandırılmalıdırlar. Kadın erkeğin biçim verdiği bir varlıktır bundan dolayıdır ki ulusun varlığını ve birliğini sembolize eden "devlet" erkek olmalıdır. Bu mantık hem Türkiye'de hem dünyadan örneklerle anayasaya da kanunlara da yansımıştır. Devlet, kadının bedeniyle, üremesiyle, kıyafetleriyle ilgili karar verme hakkını da elinde tutarak tahakkümünü sürdürür. Feminist hareketler hem ulusal hem uluslararası düzeyde bu baskıcı yapıya direnerek hak arama çabasındadır (Çakır, 2019, s. 119).

İkinci dalga feminizmle beraber, 1960'lı yıllarda kadın hakları konusunda batıda başlayan gelişmeler daha geniş bir coğrafyaya ulaşmıştır. Kadınların teknolojinin gelişmesi ve küreselleşmenin etkileriyle birlikte değişen dünyada eşitlik isteklerini daha fazla dile getirmeye başlamaları, kadın hareketlerinin ivme kazanmasında etkisini göstermiştir. Birinci feminist dalgada sınırlı konularda hak isteklerini dile getiren kadınlar ikinci dalgayla birlikte bütün kadın haklarını dile getirmeye çalışmışlardır. İkinci dalga feminizmin önemli hareket noktalarından birisi de meslek sahibi kadınların hem iş yerinde hem evde çalışmak durumunda olmalarından dolayı çifte mesai yaparak aile, annelik, evlilik üçgeninde sıkışıp kalmalarıydı (Sancar, 2011, s. 58). “Özel olan politiktir” sloganıyla cinsiyetçi rollerin ayrıştırılmasına karşı çıktılar. Dünya genelinde kadınların bilinçlenmesine katkıda bulunması yönüyle ikinci dalga feminizm önemli bir yere sahiptir (Altun, 2008, s. 36).

1966'da Betty Friedan tarafından kurulan NOW (National Organisation for Woman- Kadınlar için Uluslararası organizasyon) ile kadınların hem sosyal hayatta hem iş hayatında haklarının aranması için çalışmalar yapılmıştır, Jasper'a göre feministler 1960'lar itibarıyla artık öfkelerini siyasi olarak da dışa vurma yollarını bulmuşlardır (Jasper, 2014, s. 62). Bu dönem kadın protestocuların seslerini yavaş yavaş duyurmaya ve taleplerinin hukuki karşılık bulmaya başladığı bir süreçtir. Bundan sonrasında oldukça inişli çıkışlı bir yol izleyecek olan kadın hareketleri dünyanın birçok yerinde yerel ve ulusal kanun yapıcılara baskı unsuru oluşturarak birtakım yasaların değişmesine ve kadınlara yönelik hakların artırılmasına vesile olmuştur (Weldon, 2002, s. 21).

Çatışmacı sosyal hareket teorisini savunan Dahrendorf'a göre toplum çatışmalarla tanımlanır ve en temel tayin edici faktör de güç dağılımıdır. Kadın ve erkek açısından bakıldığında ise erkek güce hâkim olan tarafken, kadın hemen hemen bütün toplumlarda erkeğe tabi konumdadır. 1960'lardan sonra kadınlar bu duruma sessiz kalmayı reddederek, bilinçli bir şekilde kadın hareketlerini oluşturmaya başlamışlardır. Kadınlar da özellikle erkek egemen düzenin hâkim olduğu toplumlarda seslerini duyurabilmek için çeşitli amaçlarla bir araya gelerek başta yaşam ve özgürlüğe dair temel haklarını aramış zamanla toplumda ikinci sınıf vatandaş olmayı reddederek erkeklerle aynı haklara sahip olmak istemişlerdir (Gençoğlu, 2014, s. 313).

Kadın hareketlerinin gelişmesine rağmen toplumlarda kadınların şiddete uğramaya devam etmesi ve eşitsizliklerin sürmesine paralel olarak gelişen üçüncü dalga feminizm ise 1990'lı yıllarda ortaya çıkmıştır. Kadınların toplumdaki yerinin güçlendirilmesi (iş hayatına katılım, istihdam, eğitim, cinsel saldırılara karşı koruma) için toplumsal hareketlerin yaygınlaşması bu dönemde olmuştur. Kadınların bilincinin artması ve eğitim almalarını sağlamak amacıyla çok yönlü bir şekilde kadın sorunlarının üzerinde durulduğu üçüncü dalgada aynı zamanda kadınların sahip olduğu farklılıkların bir ayrıcalık olarak dile getirilmesi söz konusudur (Taş, 2016, s. 172). 90'lı yıllarda kadınların durumlarıyla ilgili devlet ve devlet kurumlarının rolleri ve etkileri daha fazla tartışılır olmuştur. Bu dönemde yapılan çalışmalarda devletin eril kimliği üzerine yoğunlaşmıştır. Buradaki asıl mesele kadın-erkek eşitsizliğinde devletin rolünün daha ön plana çıkmasıdır (Çakır, 2019, s. 54). Devletin, gerek iş yaşamı ile ilgili düzenlemeler gerek mahkeme kararları gerekse ahlaki yapıya yönelik düzenlemeleri eril ilişkiler üzerinden düzenlediği vurgulanmıştır.

'90'lardan bu yana demokratik tüm ülkelerde irili ufaklı kadının yaşamını olumlu yönde değiştirmeye yönelik çalışmalar ve uygulamalar olduğunu söylemek mümkündür. Bunlar ülkeden ülkeye ve hatta aynı ülke içindeki bölgelere göre fark gösterebilmektedir. Örneğin ABD'de de *renkli* kadınların yardım ve koruma taleplerinin beyaz kadınlar kadar karşılık bulmaması söz konusudur (Weldon, 2002, s. 24).

Toplumsal hareketler ile siyasi kurumlar ve kamu politikaları açısından önemli bağlantılar vardır ve bunların arasındaki dinamik ilişki çözüm odaklı kararları pekiştirmektedir (Weldon, 2002, s. 35). Özellikle Batı Avrupa, ABD, Kanada gibi uzun süredir demokratik yönetim şekline sahip ülkelerde kadın protestolarının daha kolay muhatap bulduğu ve gerekli hukuki düzenlemelerin daha etkili şekilde üretilbildiği görülmüştür. Toplumsal hareketlerde idari mercilerin cevap vermeleri ve etkili çözüm

üretmeleri en çok üzerinde durulan konulardır. Ulusal ve genel yönetimler çok önemli olmakla birlikte yerel yönetimler, belediyeler kadına şiddet konusunda hareket alma da oldukça kritik bir rol oynamaktadır. Toplumsal hareketler sayesinde eylemlerin medyada görünürlüğünün sağlanması ile birtakım hareketlerin toplum genelinde büyük tepkilere yol açması kanun yapıcılar üzerinde baskı oluşturmaktadır (Weldon, 2002, s. 36).

Gelişen teknoloji aracılığıyla dünyanın farklı yerlerinde kadın hareketleri konusunda hızlı bir örgütlenme yapılabilmektedir. Özellikle internetin yaygınlaşması kadın hareketlerini de dönüştürmüş, internet üzerinden örgütlenen ve birbirinden haberdar olan kadın grupları oluşmuştur (Aciyan, 2018, s. 67). Sosyal medyanın gücü ve etkisi toplumsal hareketleri çok farklı boyutlara taşımış ve hareketlerin yerelden küresele yayılmasını sağlamıştır. Bu dönem dijital feminizm olarak da adlandırılmaktadır (Akan & Gürhhan, 2020, s. 5).

4.2. Türkiye’de kadın hareketleri

Türkiye’de kadın hareketleri Osmanlı İmparatorluğu’nda Tanzimat dönemi yenilikçilik hareketleri ve Batı’da gelişen feminist hareketlerin de etkisiyle kadınlar, çeşitli toplantılar, konferanslar, yayınlar düzenleyerek birtakım taleplerini ifade etmeye, küçük gruplar halinde örgütlenmeye ve sınırlı da olsa bazı hakları elde etmeye başlamışlardır (Tekeli, 2010, s. 119). 19. yüzyılın ikinci yarısında ve 20.yyın başlarında Osmanlı içindeki modernleşme tartışmalarında kadının konumu sıkça tartışılan bir konu olarak kendine yer bulmaya başlamıştır. 1910 yılında Selahattin Asım “Türk Kadınlığının Tereddidi Yahut Karışmak” isimli eserinde Osmanlı’nın yaşadığı tüm sorunların başında kadınların sosyal hayattan dışlanmasını göstermiştir (Sanlı, 2003, s. 160). Batılılaşma taraftarları ile muhafazakâr tarafların kadın ile ilgi farklı değerlendirmeleri mevzu bahistir, bu dönemde erkek egemen politikalar görüş ve ideolojilerini kadına atfettikleri roller üzerinden yansıtırlar (Sanlı, 2003, s. 161). Muhafazakâr yaklaşım, laik görüşleri, Türk kadınının *modernleşmesi* için gerekli olduğu düşünülen değişikliklerde kadınların fikirlerinin alınmadığı, “modern” bir görüntü uğruna kullanıldıklarını beyan etmiştir.

O dönemlerde başlayan kadın hareketleri neticesinde kadın dergilerinin ortaya çıktığı bilinmektedir ve bunların sayısı 40’a kadar çıkmıştır. Bununla birlikte kurulan bazı dernekler, kadın hareketlerinin gelişmesinde etkisini göstermiştir. Osmanlı Türk Kadınları Esirgeme Derneği, Osmanlı Kadınları Çalıştırma Cemiyeti Hayriyesi gibi çok sayıda dernek kurulmuştur (Kanbir, 2018, s. 218). Osmanlı’nın son dönemlerinde başlayan kadın hareketleri, Cumhuriyetin ilanı ile birlikte kadın hareketlerinin artmasını sağlayan temel alt yapıyı oluşturmuştur. 1926 yılında Medeni Kanununun kabulü ile Türk kadını o döneme kadar sahip olamadığı haklara kavuşsa da yukarıda bahsedildiği gibi kültürel etkilerle bölgeden bölgeye hatta köyden köye bile farklı gelenek ve görenekler sonucu farklı uygulamalar yıllarca güncelliğini korumuştur.

1968 dönemi hem dünyada hem Türkiye’de çeşitli değişim rüzgarlarının estiği bir süreç olmuştur. Ülkenin içinde bulunduğu genel ortamda kadın hareketleri genel olarak Marksist söylemlerde kendine yer edinebilmiş ve sol örgütlenmelerin kolları olarak seslerini duyurabilmişlerdir (Sancar, 2011).

Dünyada kadın hareketleri konusunda yaşanan gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de ‘80’li yıllarda kadın hareketlerinde olumlu gelişmeler olduğu ve kadınların seslerini daha fazla duyurmaya başladıkları bilinmektedir. Bu dönem örgütlenme pratikleri çeşitlilik göstermiş, dergi, dernek ve vakıflarla farklı bir dil ve kamuoyu yaratılmaya çalışılmıştır (Çakır, 2019, s. 159). Basına uygulanan sansürler neticesinde basın siyasi konulardan uzaklaşarak apolitik bir duruş sergileyerek özel alana yönelmiş ve bu vesileyle özel hayatın kamusallaşması başlamıştır. ‘80 Darbesi döneminde o zamana kadar mahrem kabul edilen konular kamuoyunu ilgilendiren konular haline dönüşmüştür ayrıca kadın ile ilgili konular “yasaklı ideolojilerden” olmadığından siyasal yasaklara takılmadan ilerleyebilmiş ve böylelikle kadınlar örgütlenebilmişlerdir (Çağatay & Soysal, 1993, s. 28). 1983 yılında Türkiye’nin ilk yasal feminist örgütü olan Kadın Çevresi kurulmuş ve kadına karşı şiddet burada yoğun bir şekilde artık

gündeme gelmeye başlamıştır. “Dayağa Karşı Dayanışma Yürüyüşü” darbe sonrası gerçekleştirilen ilk izinli yürüyüş olması açısından anlamlıdır. ‘80 darbesi Türkiye’deki kadın hareketlerine bir siyasal fırsat penceresi açmıştır. 1987’de bir boşanma davasında “kadının karnından sıpayı, sırtından sopayı eksik etmeyeceksin” sözüne atıfta bulunarak kadının boşanma davasını geri çeviren yargıcın kararı binlerce kadının sokaklara dökülmesine sebep olmuş, farklı sosyal konumlardan kadını, kadına şiddete karşı bir araya getirmiştir (Sanlı, 2003, s. 170).

Toplumsal hareketlerde kullanılan dil ve talepler ne kadar geniş kesimleri dahil ederse hareketler o ölçüde başarılı olur. Repertuarlarını da gittikçe geliştiren kadın hareketleri ilerleyen yıllarda cinsel tacize de dikkat çekerek tacizcilere batırmak üzere mor iğne satışına başlamışlar, sergiler düzenlemişler ve buradan gelen gelirle danışma merkezi ve sığınak yapılmasına olanak sağlamışlardır (Sanlı, 2003, s. 171). Kadınların baskıları sonucu Türk Ceza Kanunundaki bazı maddelerde değişikliklere gidilmiş olması önemli bir başarı göstergesidir.

1990’lı yıllarda feminizmin üçüncü dalgasında kadınlar arasındaki farklılığa vurgu yapılmaya başlanmıştır. Toplumsal gelenekler, etnik kimlik, cinsel yönelim ve ait olunan sınıf, kadınlar arası farkları oluşturur. Bu noktada her kadının farklı durumuna vurgu yapılarak bu doğrultuda politikalar üretilmesini gerekli görülmüştür. Türkiye’de çeşitli üniversitelerde kadın konulu çalışmalar yapılmaya başlanmış ve kadın araştırma merkezleri kurulmuştur. 1989 yılında, ilk “Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi” İstanbul Üniversitesi’nde açılmıştır. Günümüzde hala devam etmekte olan Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü (KSSGM) 1990 yılında bir devlet kurumu olarak kurulmuştur. Türkiye’de kadına yönelik şiddete karşı toplumsal hareketler kapsamında çeşitli dernek, platform ve vakıflar da kurulmuştur. Bunlardan bazıları şu şekilde sıralanabilir: Kadın Merkezi Vakfı, Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu, Kadın ve Demokrasi Derneği, Mor Çatı, Kadınlarla Dayanışma Vakfı, Kadın Emeği ve Girişimi Vakfı, Kadın Sığınakları ve Dayanışma Merkezi gibi (Özkan, 2018, s. 63).

5. Las Tesis Hareketi

5.1. Las Tesis hareketinin ortaya çıkışı ve örgütlenmesi

Dünya genelinde kadınlar yasal olarak erkeklerle eşit haklara sahip olmaya başlamışsa da bunun hayattaki yansımalarının çok daha farklı olduğu, kadınların şiddete maruz kalmaya devam ettikleri bilinmektedir. Yukarıda değinildiği gibi eril devlet yapısı ve ona bağlı olarak yerleşen toplumsal cinsiyet normları çoğu zaman kadına karşı adaletsizlikleri ve şiddeti pekiştirir niteliktedir. Las Tesis hareketi erkek şiddeti ve eril devletin bu şiddeti önlemede yetersiz kalmasının yanı sıra çoğu zaman bu şiddeti görmezden gelmesi veya şiddetin kaynağının kendisi olmasına dikkat çekmektedir. Kadınlar hem devlet kurumlarını hem bu kurumlarda görev alan yetkilileri, kadınlara yönelik şiddet ve cinayetleri engellemek için gerekli tedbirlerin ve politikaların üretilmemesi veya yürütülmemesi sebebiyle suçlu bulmaktadırlar.

Şili vatandaşları 6 Ekim 2019 itibarıyla ulaşım, eğitim ve sağlık alanındaki sorunlardan şikayetlerini dile getirmek ve bu alanlara dikkat çekmek için meydanlarda çeşitli protestolar gerçekleştirmekteydiler. Bu gösterilerde oldukça aktif bir rol oynayan ve protestoların adeta sembolü olan pandomim sanatçısı “La Mimo” lakaplı Daniela Carrasco, 19 Ekim 2019 günü emniyet güçleri tarafından tutuklanmış ve 20 Ekim’de belediye binasının önünde cansız bedeni bulunmuştur. Çeşitli yerel haber sitelerinin “gözaltına aldıktan sonra ölü bulunduğu, cansız bedeninde işkence ve cinsel saldırı izleri olduğu” iddialarını yayılması ile Şili’deki kadın örgütleri Carrasco’nun ölümünden ve uğradığı cinsel tacizden devletin ve polisin suçlu olduğunu ileri sürerek “Devlet öldürdü” pankartlarıyla eylemler yapmaya başlamışlardır. Vatandaşlarını korumakla görevli olan polisin ve devletin kadın vatandaşını olası bir şiddetten korumak bir yana şiddetin en beterini kendisi uygulamakta olduğu söylemi toplumda bir infial yaratmıştır. Jasper’ın (2014) dediği gibi “öfke ve ahlaki hiddet bir araya gelince oluşan infial dünyada düzeltilmesi gereken şeyler olduğunu bize hissettiren duygu ve protestonun can damarıdır”. Carrasco’nun haberi

Türkiye'ye de ulaşmış ve özellikle kadınların büyük tepkisine yol açmıştır. Ölüm sebebi erkek şiddeti ve özelde polis şiddeti olarak gösterilirken, bunun doğru olmadığı, olayın aslında bir intihar olduğu söylentilerinin de çıkması olayları alevlendirmiştir. Medyanın olayları manipüle ettiği ve gerçeklerin üstünü kapattığı, erkek egemenliğini ve otoriteyi zedelememek adına yanlış bir tavır sergilediği gerekçeyle hareketler ivme kazanmıştır.

Las Tesis hareketinin oluşumunda Carrasco'nun ölümü ve Arjantin kökenli, tüm Latin Amerika ülkelerine yayılmış olan, kadına karşı meydana gelen şiddet olaylarına "Ni una menos-bir kişi daha eksik olmayacak" adlı topluluğun rolü büyüktür. Kendisini "erkek şiddetine karşı ortak bir çığlık" olarak tanımlayan hareket Arjantinli birçok kadın sanatçı, gazeteci ve akademisyenin bir araya gelişiyle başlamış ardından toplumsal cinsiyet rolleri, cinsel istismar, kürtaç hakkı, seks işçileri, maaşlarda adaletsizlik gibi birçok konuya değinmiş ve sınırları aşan bir harekete dönüşmüştür. #niunamenos hashtagıyla sosyal medyada gittikçe genişlemiş ve hareketin Şili'deki örgütlenmesi Daniela adına çeşitli kampanyalar organize edip hak savaşı başlatmışlardır (Erdil, 2020, s. 162). Burada verilen örnekte de toplumsal hareketlerin bireysel ile kolektif arasında oluşturduğu bağ ve bireysel bir olayın nasıl kolektif bir hareketlenmeye sebep olduğu görülmektedir.

Las Tesis topluluğu ilk kez 20 Kasım 2019'da Şili'nin başkenti Santiago'ya yaklaşık 120 km uzaklıktaki Valparaíso'da toplanarak bir protesto düzenlemiştir. Ardından, 25 Kasım¹² 2019 günü Şilili kadınlar Santiago'nun meydanında, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Bakanlığı ve Şili Yüksek Mahkemesi'nin karşısında danslar eşliğinde bir gösteri düzenlemişlerdir (Erdil, 2020, s. 164). Kadınlar, dans eşliğinde söylenen sözler ile kadına yönelik şiddete farkındalık yaratma, kadın cinayetleri, kadın istismarı ve cinsel istismar konularına tepki göstermek amaçlarıyla buluşmuşlardır (Habertürk, 2019). Protestoda söyledikleri şarkı Latin Amerika'nın en önemli feminist antropoloğu kabul edilen akademisyen Rita Segato'nun eserlerine dayanarak Las Tesis feminist topluluğu tarafından oluşturulmuştur. Şili Milli Polis teşkilatının 1990'larda kullandığı sloganı "Un amigo en tu camino-yoluna arkadaş 'ı "Un violador en tu camino-tecavüzcü sensin/peşindeki tecavüzcü" şeklinde değiştirmiş ve böylece şarkının sözlerini oluşturmuşlardır.

Las Tesis hareketinin alışlagelmiş bir protesto gösterisinin dışında farklı eylem repertuarlarıyla adeta bir teatral gösteri, bir sahne performansı şeklinde yapılması onu oldukça farklı kılmaktadır. Şarkı söyleyerek ve dans benzeri performansların sergilendiği protestolar kadın hareketlerinde oldukça sık kullanılmaktadır (Weldon, 2002, s. 62). Katılımcı kadınlar siyah giyinerek gözlerini siyah bezlerle kapatıyor ve kırmızı rujlar sürüyorlar. Bir görüşe göre gözlerine kapattıkları siyah bezler erkek egemen kurumların toplumsal cinsiyete ve kadınların maruz kaldığı haksızlıklara gözlerini kapattıklarını ve metaforik olarak "kör" olduklarını sembolize etmektedir. Şarkılarında dile getirdikleri gibi mevcut düzenden polisi, yargıçları, sistemi ve devlet başkanını (BBC News, 2020) suçlamaktadırlar. Bir diğer yaklaşım ise Las Tesis hareketinde dans ederken erkek şiddeti sebebiyle gözlerini kaybeden kadınları temsil etmek adına gözler siyah bantlar ile kapatılmaktadır (Euronewstr, 2020).

Las Tesis hareketinde İspanyolca olan şarkı çeşitli ülkelerde kendi dillerine çevrilmiştir. Las Tesis hareketinin marşının sözlerinin Türkçesi aşağıdaki gibidir (Erdil, 2020, s. 165):

"Baskıcı devlet eril bir tecavüzcüdür.

Ataerkillik bir yargıçtır, bizi dünyaya gelmiş olmakla suçlayan...

Cezamız senin görmediğin şiddettir, kadın cinayetidir, katliamın dokunulmazlığıdır, kaybolmaktır, tecavüzdür.

Tabii ki suç bende değildi!

Ne nerede bulunduğumda ne de nasıl giyinmiş olduğumda...

¹² Birleşmiş Milletler, kadına karşı şiddetin önlenmesi amacıyla toplumda farkındalık yaratmak üzere 25 Kasımı "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü" olarak ilan etmiştir.

Tecavüzcü sendin, tecavüzcü sensin!
Polislerdir. Yargıçlar, devlet, başkandır.
Baskıcı devlet, eril bir tecavüzcüdür.
Tecavüzcü sendin.
Tecavüzcü sensin!
Tecavüzcü sendin, tecavüzcü sensin!”

Özellikle teknoloji ve iletişim dünyasındaki ilerlemelerle toplumsal hareketlerde örgütlenmenin ve haberleşmenin temel unsuru internet ve sosyal medya olmuştur. #LasTesis hashtagiyle sosyal medyada hızla yayılan hareket her kesimden konuya duyarlı tüm insanların dikkatini çekmiştir. Danslar, şarkı ve siyah göz bandı ile eylemin repertuarı özellikle belirleyici olmuştur. Las Tesis hem özel hayatta hem eril devlet yapıları aracılığıyla erkeklerin kadınlara uyguladığı şiddete dikkat çekmek amaçlı bir *görünürlük sembolü* olarak ortaya çıkmıştır. Güvenlik güçlerinin şiddete karşı yapılan bir eylemi şiddetle bastırmış olmaları kamuoyunda öfkeyle karşılanmış ve harekete desteği artırmıştır.

Las Tesis, oldukça çeşitliliğe sahip bir kitlesel tabana dayanmıştır. Farklı ülkelerden, farklı sosyo-ekonomik düzeyde farklı eğitim seviyelerindeki kadınlar birebir kendileri yaşamış olmasalar da hemcinslerinin yaşadıklarına ortak olmaktadır. Bir toplumsal hareketin başarısı kapsayıcılığındadır (Gürcan, 2019, s. 440). Harekette kullanılan dil ve ulaşmak istenen hedefler geniş kesimlere ulaşabilir ve kapsayabilir olması hareketin hedefine ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Las Tesis hareketi şiddetin herhangi bir türüne uğramış olsun olmasın şiddet tehdidiyle her an karşı karşıya kalabilecek tüm kadınları kapsamaktadır. Geniş kesimlere ulaşip yayılmasında hem bu kapsayıcılığı hem de sosyal medya aracılığıyla yayılmasının önemi büyüktür.

Las Tesis hareketi, Şili’de ortaya çıktıktan sonra dünya genelinde geniş bir yankı bulmuştur. Tüm Latin Amerika’ya yayılmış, ABD’de #MeToo isimli cinsel istismara karşı yürütülen protestolarda Las Tesis’in şarkısına yer verilerek harekete destek çıkmış, oradan Avrupa’ya da geçerek Türkiye’de de kadın kuruluşları bu harekete katılım sağlamışlardır. Türkiye’de İstanbul, Ankara, İzmir’de bu protestolar yapılmıştır. Kadın meclisleri, kadın haklarını savunan sivil toplum kuruluşları, kadın dernekleri, Las Tesis hareketini destekleyenlerin başında gelmektedir. Antarktika hariç tüm kıtalarda, 52 ülkede, 367 defa protestolara eşlik eden bu şarkının derin ve güçlü sözleri kadınların yüzyıllardır bastırılmış olmalarının dışı vurumu olmuştur (BBC World, 2020).

5.2. Türkiye’de Las Tesis

Devletlerin ve kurumlarının çoğu zaman kadına şiddet olaylarının önüne geçmede yetersiz kaldığı Las Tesis gibi birçok hareketin isyanından anlaşılmaktadır. Bu durumun Türkiye için de geçerli olduğu Türkiye’de kadına karşı şiddetin, özellikle kadın cinayetlerinin sayısındaki artıştan anlaşılmaktadır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un uygulamada yeterince etkili olamadığı vakaların çoğalmasında görülmektedir. Avrupa Konseyinin kadına şiddeti önleme amacıyla hazırlamış olduğu, uluslararası geçerliliği olan İstanbul Sözleşmesini ilk imzalayan devlet Türkiye olmuştur. Ancak sözleşmedeki 3 ve 4. maddelerin toplumsal yapıya ve aile birliğine zarar verdiği gerekçesiyle 20 Mart 2021 tarihinde sözleşme feshedilmiştir.

Türkiye’de *Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu* önderliğinde pek çok kadın platformunun katılım sağladığı gösterilerde Las Tesis hareketine ve onun çağrılarına duyarsız kalmamış ve önce İstanbul ve Ankara’da olmak üzere daha sonra İzmir ve birkaç il bu gösterileri takip etmiştir. Şarkının sözleri Türkçeye çevrilerek öğrenilmiş ve protestolarda söylenmiştir. İstanbul’da Kadın Meclislerinin çağrısıyla, yüzlerce kadın Las Tesis gösterisi gerçekleştirmiştir. Bu protesto eylemi sonrasında 6 kadın gözaltına alınmıştır. Bu duruma gerekçe olarak da "toplantı ve yürüyüş kanunlarına muhalefet, cumhurbaşkanına hakaret ve devlet kurumlarını aşağılama" suçlamaları yöneltilmiştir. Buna sebep olarak da protestocuların söylediği şarkının sözlerindeki ifadelerin suç teşkil etmesi olarak

gösterilmiştir. Bu gözaltı olaylarından rahatsız olan bazı kadın milletvekilleri TBMM’de protesto yapmış, bazı erkek vekillerin de desteğiyle cinayete kurban giden kadınların resimlerini tutarak masalara elleriyle vurarak şarkının sözlerini söylemişler ve kadına karşı şiddete sessiz kalmayacaklarını ifade etmişlerdir (Öztürk, 2019). Bu tepki toplumsal hareketlerin ve onun getirilerinin idari yapılarda nasıl etkili olabildiğinin ve nasıl yer bulabildiğinin önemli bir göstergesidir. Jasper’ın (2014) dediği gibi iki farklı arena olan sokak ve parlamentonun etkileşimi burada karşımıza çıkmaktadır.

6. Sonuç

Kadınlar, geçmişten bu yana ataerkil toplum yapısının neticeleri olarak ayrımcı uygulamalara ve farklı şiddet türlerine maruz kalmıştır. Temel hak ve özgürlüklerin ihlali olan kadına yönelik şiddet, hayatın her alanında toplumsal bir sorun olarak kendisini göstermektedir. Kadınların maruz kaldığı şiddet olayları ne yazık ki yıllar içinde azalacağına yükselen bir seyir izlemektedir. Her geçen gün artan bu sayılardan anlaşılan devlet kurum ve yetkililerinin konuya çözüm üretmekte yetersiz kaldıkları veya konuya yeteri kadar eğilmedikleridir.

Bu duruma bir tepki olarak Şili’de doğan danslı, şarkılı Las Tesis hareketi hem ülkesinde hem de dünyanın hemen her yerinde destek bulmuştur. Tüm dünyada barış yanlısı bir tutumla gerçekleştirilen protestolar eril düzene ve onun hegemonyasına bir başkaldırı niteliğindedir. Erkek egemen toplumda oluşan toplumsal cinsiyet ayrımları ve bunun neticesi olan kadına ikinci sınıf insan tutumuna gelişen bir isyan, kadının hak arayışıdır. Devlet kurumlarının kadına yönelik şiddeti önleme de yetersiz kalması, bu yönde politikalar üretmemesi ve parlamento, okullar, din kurumları ile patriarkal hegemonik yapıyı destekler tutumu (Çakır, 2019, s. 56) ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve bunların neticelerine dikkat çekmek istemektedir.

Yasaların kadınların hak ve özgürlüklerini savunmada yetersiz kaldığı bir ortamda kadınların tepkilerini Las Tesis gibi toplumsal hareketler aracılığıyla göstermeleri, kamuoyu oluşturmada oldukça etkili olmaktadır. Özellikle bu hareketlere medyanın ilgisi ile hareketin bilinirliği artmakta ve daha geniş kitlelere ulaşmaktadır.

İnsanı, insanlığı, doğayı, çevreyi, hayvanları, dünyayı ilgilendiren her türlü konuda insanların çok daha duyarlı hale geldiği günümüzde internetin ve sosyal medyanın imkanlarıyla bir konu hakkında farkındalık yaratmak çok daha kolay ve mümkündür. Yerel ve özel olarak değerlendirilebilecek konular bile bu sayede dünyanın her yerinden duyulur, görülür olmakta ve destekçi bulmaktadır. Hareketlerin küreselleşerek bütünleşmesini sağlamaktadır (Della Porta & Diani, 2020). Bu hızlı yayılma ve olaylardan haberdar olma sayesinde belirli bir örgütlenmenin parçası olmaksızın bireysel duyarlılık ile bireysel katılımlar da gerçekleşmektedir. Kadına yönelik şiddet gibi evrensel bir sorunun üstünün kapatılmadan açıkça konuşulabilir ve çözüm aranabilir olması için, insanların birlikte bu konuya çözüm üretebilmeleri ve yasal merciler üzerinde baskı oluşturabilmeleri açısından bu hareketler ve onların yarattığı farkındalık çok önemlidir.

Sosyal medya aracılığıyla her çeşitli örgütleri hem bireyleri kitleler halinde harekete geçirmektedir. Las Tesis hareketi bu anlamda değerlendirildiğinde aynı zamanda hareketlerin de küreselleşerek bütünleşmesine olanak sağlamıştır. Devlet kurumlarının çözüm bulmada yetersiz kaldığı kadına şiddet konusunu gündeme taşımak, farkındalığı arttırmak ve insanlığı ilgilendiren birçok konuda olduğu gibi toplumsal cinsiyet ve buna bağlı olan şiddet konusunu da gündeme taşıyarak çözüm arayışında bulunmak toplumsal hareketlere düşmüştür. Daha önce örnekleri görüldüğü gibi toplumsal hareketler yetkili merciler üstünde medyanın da desteği ve yaratılan kamuoyunun baskısıyla bir itici güç oluşturmaktadır. Devletlerin, özellikle kadına yönelik şiddete duyarsız kalmamaları, kesin ve kalıcı çözümler üretmeleri Las Tesis hareketinin temel amacıdır. Kadına yönelik şiddet açısından bu sorumluluğun toplumun geniş bir çevresi tarafından göz ardı edildiği söylenebilir. Toplumsal hareketlerin temel amacı toplumda yaşanan eşitsizliklerin tamamına karşı tepki gösterilmesinin toplumdaki her bir üyenin sorumluluğu olduğunun hatırlatılmasıdır.

Kaynakça

- Abramovitz, M. (1996). *Regulating the lives of women: Social welfare policy from colonial times to the present*. South End Press.
- Aciyan, E. P. (2018). *Kamusal alanın dönüşümü bağlamında dijital platformlarda kadın hareketleri* (Unpublished master's thesis). Akdeniz Üniversitesi.
- Akan, E., & Gürhan, N. (2020). Feminizmin "e-hali": Dijital feminizm üzerine bir araştırma. *Hafıza*, 2(2), 4–22.
- Akkaş, İ., & Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 32–42.
- Alptekin, D. (2011). Sokaktan akademiye: Kadın hareketinin kurumsallaşma süreci. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 33–43.
- Altun, H. (2008). *Feminist kuram doğrultusunda bir okuma/sahneleme ve bir örnek çalışma: Denizden gelen kadın* (Unpublished doctoral dissertation). Ankara Üniversitesi.
- Aydın, H. (2015). Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e Türkiye'de kadın. *Current Research in Social Sciences*, 1(3), 84–96.
- Baxter, P., & Jack, S. (2008). Qualitative case study methodology: Study design and implementation for novice researchers. *The Qualitative Report*, 13(4), 544–559.
- Berktaş, F. (2019, December 9). Las Tesis nedir? *Haber Türk*. <https://www.haberturk.com/las-tesis-nedemek-las-tesis-ne-anlama-geliyor-2547671>
- Boyacıoğlu, İ. (2016). Düünden bugüne Türkiye'de kadına yönelik şiddet ve ulusal kadın çalışmaları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19, 126–145.
- BBC. (2019). Cinsiyet eşitsizliği endeksi. Retrieved from <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50822713>
- Conway, M. M. (2001). Women and political participation. *PS: Political Science and Politics*, 34(2), 231–233.
- Çağatay, Y., & Soysal, N. (1993). Uluslaşma süreci ve feminizm üzerine karşılaştırmalı düşünceler. In Ş. Tekeli (Ed.), *1980'ler Türkiye'sinde kadın bakış açısından kadınlar*. İletişim Yayınları.
- Çakır, S. (2019). *Erkek kulübünde siyaset*. Sel Yayıncılık.
- Çetinkaya, D. (2018). *Toplumsal hareketler: Tarih, teori ve deneyim*. İletişim Yayıncılık.
- Çetinkaya, S. K. (2013). Üniversite öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Nesne Dergisi*, 1(2), 21–43.
- Della Porta, D., & Diani, M. (2020). *Toplumsal hareketler* (N. Denli, Trans.). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Erdil, N. (2020). *Yeni sosyal hareketler içinde kadın hareketlerinin Türkiye'ye yansımaları ve etkileri* (Unpublished doctoral dissertation). Trakya Üniversitesi.
- Erol, D. D. (2013). Toplumsal cinsiyet bağlamında Türkiye yazılı basınında şiddet haberleri ve haber fotoğrafları. *Selçuk İletişim*, 8(1), 192–211.
- Euronews. (2024). Latin America's unity in the face of violence against women. Retrieved from <https://www.euronews.com/video/2024/11/26/latin-americas-unity-in-the-face-of-violence-against-women>

- Foran, J. (2018). Devrim ve küreselleşme. In D. Çetinkaya (Ed.), *Toplumsal hareketler: Tarih, teori ve deneyim* (G. Doğduaslan, Trans., pp. 95–121). İletişim Yayınları.
- Gencer, M. Z., Ağırman, E., & Arıca, S. (2019). İstanbul ilinde kadına yönelik şiddet sıklığı ve kadınların şiddet algısı. *Ahi Evran Medical Journal*, 3(1), 18–25.
- Gençoğlu, A. Y. (2014). Eski ve yeni paradigmalara açısından sosyal hareketler. *Journal of the Human & Social Science Researches*, 3(2).
- Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye’de kadına yönelik ekonomik şiddet. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(2), 101–112.
- Gümüş, A. B., Şıpkın, S., & Erdem, Ö. (2020). Kadına yönelik eş şiddeti yaygınlığı ve kadınların baş etme yöntemleri. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 11(2), 79–87.
- Gürcan, E. C. (2019). Bir “siyasal süreç” olarak Fransız Sarı Yelekliler Hareketi’nin ortaya çıkışı. *Mülkiye Dergisi*, 43(2), 435–458.
- Jasper, J. M. (2014). *Protesto: Toplumsal hareketlere kültürel bir giriş* (A. Önal, Trans.). Ayrıntı Yayınları.
- Jenzen, O., Erhart, I., Eslen-Ziya, H., Korkut, U., & McGarry, A. (2021). The symbol of social media in contemporary protest: Twitter and the Gezi Park movement. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 27(2), 414–437.
- KESK. (2020). Kadın araştırması. Retrieved from <https://kesk.org.tr/2020/02/27/kesk-kadin-arastirmasi-kesk-8-mart-programi>
- Kanbir, F. (2016). Türkiye Cumhuriyeti’nde kadın hareketleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 209–224.
- BBC. (2019, December 6). Las Tesis feminist protest song of Chile goes global. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/av/world-50751736>
- Michel, A. (1984). *Feminizm* (Ş. Tekeli, Trans.). Kadın Çevresi Yayınları.
- Nagel, J. (2005). Masculinity and nationalism: Gender and sexuality in the making of nations. *Nations and Nationalism: A Reader*, 21(2), 110.
- Öyekçin, D. G., Yetim, D., & Şahin, E. M. (2012). Kadına yönelik farklı eş şiddet tiplerini etkileyen psikososyal faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 75–81.
- Özen, H. (2015). Meydan hareketleri ve “eski” ve “yeni” toplumsal hareketler. *Mülkiye Dergisi*, 39(2), 11–40.
- Özerkmen, N. (2012). Toplumsal bir olgu olarak şiddet. *Akademik Bakış Dergisi*, 28, 1–19.
- Özkan, S. (2018). Kadına yönelik şiddet ve sosyal medya aktivizmi. *Yeni Düşünceler Dergisi*, 9, 57–69.
- Öztürk, F. (2019, December 9). Las Tesis: İstanbul’da gözaltına alınanlar neyle suçlanıyor? *BBC Türkçe*. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-50708514>
- Pakiş, I., Demir, F., Bektaş, G., Altın, U., & Yıldırım, S. (2017). Sağlık kuruluşuna başvuran hastaların kadına yönelik şiddete yaklaşımlarının değerlendirilmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2, 80–84.
- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 22(1), 15–34.
- Sakallı-Uğurlu, N., & Akbaş, G. (2013). Namus kültürlerinde “namus” ve “namus adına kadına şiddet”: Sosyal psikolojik açıklamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 16(32), 76–91.
- Sancar, S. (2011). Türkiye’de kadın hareketinin politigi: Tarihsel bağlam. Koç Üniversitesi Yayınları.

- Sanlı, L. (2003). *Toplumsal hareketler konuşuyor*. Alan.
- Taş, G. (2016). Feminizm üzerine genel bir değerlendirme. *Akademik Hassasiyetler Dergisi*, 163–176.
- Tatlılıoğlu, K., & Küçükköse, İ. (2015). Türkiye’de kadına yönelik şiddet: Nedenleri, koruma, önleme ve müdahale hizmetleri. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 194–209.
- Tekeli, S. (2010). The Turkish women’s movement: A brief history of success. *Quaderns de la Mediterania*, 14, 119–123.
- Tüfekci, Z. (2017). *Twitter and tear gas: The power and fragility of networked protest*. Yale University Press.
- Weldon, S. L. (2002). *Protest, policy, and the problem of violence against women: A cross-national comparison*. University of Pittsburgh Press.
- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*. World Health Organization. <https://www.who.int/publications/i/item/9241545615>

Makale Bilgi Formu

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

Yapay Zeka Bildirimi: Bu makale yazılırken hiçbir yapay zeka aracı kullanılmamıştır.

İntihal Beyanı: Bu makale iThenticate tarafından taranmıştır.